

literatura

XAVIER PLA

Eric Vuillard

Els marges de la història

En un moment de *L'ordre del dia*, aquest esplèndid relat real que va guanyar el premi Goncourt de l'any 2017, el seu autor, Éric Vuillard (Lió, 1968) explica com va anar un dia a la biblioteca a examinar una imatge. Era una fotografia antiga. Hi apareixia un personatge històric, tràgic, gairebé patètic: Kurt Schuschnigg, el canceller austríac entre 1934 i 1938, que va haver de dimitir just abans de l'annexió del seu país per Hitler. Però la fotografia oficial del seu mandat que s'havia divulgat no coincidía amb la imatge que havia quedat arxivada durant dècades. Algú l'havia retallat, n'havia tancat una mica el camp i l'havia reenquadrat. N'hi havia hagut prou suprimint-ne alguns mil·límetres dels marges inferiors per escamotejar un trosset de veritat. Als marges de la imatge, es a dir, al marge de la història, el canceller havia perdut seriositat i decència. En l'art del relat, conclou Vuillard, no hi ha res innocent.

Sota la seva aparença inofensiva, aquesta miniatura narrativa, novel·la o no, és una bomba de rellotgeria que dinamita la visió que tenim d'alguns episodis de l'auge del nazisme i de la història prèvia a la Segona Guerra Mun-

dial. No és ben bé que algú situï una càmera en l'interior de la vida privada dels dirigents polítics, com si fóssim en els bastidors d'un teatre, com si fos possible accedir al veritable rostre dels actors després de l'actuació, més aviat és que aquesta perspectiva, amb un narrador en primera persona que ara és dins, ara és fora, adopta un sever punt de vista moral per desvelar els mecanismes patològics del mal. No en va Vuillard és un reconegut cineasta i el seu llibre escrit d'una manera freda i distanciada, tot i que de vegades també és irònic, disseciona la psicologia d'alguns dels grans protagonistes del nazisme (Hitler, Goering, Ribbentrop). L'únic punt fosc del llibre és que no faci referència a França ni als col·laboracionistes que es van plegar a l'ocupació nazi i van impulsar, *motu proprio*, la persecució dels jueus francesos.

Vuillard s'ha documentat com un historiador, ha llegit dietaris i memòries, ha regirat arxius, ha visionat pel·lícules i vist imatges fins ara inèdites. El seu *montatge* narratiu a partir de materials reals li dona una gran llibertat per donar testimoni i alhora per denunciar. La primera escena del llibre impressiona. A la vora del riu Spree, a Berlín, el 20 de febrer de 1933, en un vell palau que sembla un casallot embruixat, vint-i-quatre homes es reuneixen en secret amb Hitler. Els seus cognoms són, avui, familiars: Opel, Krupp, Bayer, Basf, Siemens o Telefunken. L'ordre del dia de la trobada només té un punt: "passar per caixa", és a dir: finançar el partit nazi i ajudar-lo a guanyar tot el poder. La segona escena relata una visita de cortesia, l'any 1937, de Lord Halifax convidat per un Goering que va vestit de tírolès. Van a caçar junts, mengen i riuen: "Però a mi no em fa gràcia", adverteix el narrador. Halifax no s'immuta davant d'aquell personatge truculent i estrofolari, morfinòman depressiu, antisemita notori. De veritat que no va notar res? La majoria de pàgines, però, es refereixen a l'Anschluss. El 12 de febrer a Viena és Carnestoltes: "Les dates més alegres s'encavalquen amb les cites més sinistres de la Història".

Tot té, en aquest relat, un aire com grotesc i tràgic. Les escenes avisen el lector que les grans catàstrofes s'anuncien en una suma de petits detalls aparentment banals. Instants que, de cop, fan bascular la història.

L'ordre del dia

ÉRIC VUILLARD

Traducció de Jordi Martín Lloret

Barcelona, 2018

Edicions 62

136 pàgines